Helmut Joonuks 90 SAANUKS -aastaseks

Helmut Joonuks väikelapsena ...

SA VIRUMAA MUUSEUMID

... ja noore mehena. VÄIKE-MAARJA MUUSEUM

Helmut Joonuks sündis 10. jaanuaril 1924. a Virumaal Salla vallas Tammiku külas Pilli talus pere noorima lapsena. Kooliteed alustas ta 1931. a Salla-Tammiku algkoolis ja jätkas 1936. a Väike-Maarja gümnaasiumi humanitaarharus, mille lõpetas 1943. a kevadel.

OLAV MÄE
Rakke gümnaasiumi ajalooõpetaja

Juba mai lõpul mobiliseeriti ta Saksa armeesse.

Sõjaväljal tegutses ta Eesti Leegioni sõjakirjasaatjate rühma kullerina, olles ka mitme ajalehe (Virumaa Teataja, Rindeleht, Varemetest Tõuseb Kättemaks) rindekorrespondent.

Elmu Pille varjunime all ilmutas Helmut oma esimesi trükivalgust näinud luuletusi, millele lisandusid ka fotod.

Sõja lõpupäeval langes Helmut Joonuks vangi, saadeti Kemerovo oblastisse Leninsk-Kuznetski sunnitöölaagrisse, kust vabanes sügisel 1946.

Hästi peegeldab võõrsile viidud noore Helmut Joonuksi meeleolu tema luuletus "Rahu":

Me jalge all on maantee tolmav jahu,
nii palju võõraid külavaheteid.
Üks raske õnnetuse aimus meid
kild killult veelgi õnnetumaks tahub.

Siis nõndaviisi tulidki sa, Rahu!
Päev hõiskeid täis ja õitsvaid sireleid.
Pea igal uksel lilledega neid
ja igal õuel õllekannud vahul.

Kuid meile ühe võõra ohvitseri
kepp turjale käib mitme mehe eest.
Ja janu piinab. Suhu valgub veri.

Me kaugeid viirastusi näeme veest.
Ei tea, kuspool on kodumaa või meri.
Nii vangi saamub mitu tuhat meest.

Kodumaal asus noormees tööle Simuna kooli õpetajana. Perioodil 1947–1970 oli ta õpetajaks Rakke keskkoolis. Järgmised 17 aastat möödusid Rakveres kultuurimälestiste inspektori ametit pidades. Helmut Joonuks suri Rakveres 6. mail 2001. a.

Eriti suur oli Helmut Joonuksi panus etnograafilise materjali kogumisel ja läbitöötamisel, kodu-uurimise arendamisel.

Rudolf Põldmäe kirjutas: "Kui lugeda viimasel ajal ilmunud turismibrošüüre Eesti alade kohta, peab kõigepealt mainima, et nende parimad autorid on kohalikud kodu-uurijad, kes põhjalikult tunnevad kodupaika ja selles osas pidevalt oma teadmisi täiendavad. Kõige viljakam autor on Helmut Joonuks. Ta on asjatundlikult kogunud materjale ja tunneb hästi koduümbrust. Oma uurimusi on ta laiendanud teistele rajoonidele ..."

Kokku ilmus talt koos kordustrükkidega ligi 30 raamatukest Eesti erinevatest paikadest. Lisaks oli ta kaasautor ja fotode autor veel paljude väljaannete puhul.

Seda teadmistepagasit kasutades sisendas ta huvi ka õpilastesse. 1958. a korraldas Eesti Kirjandusmuuseum õpilastele kohamuistendite kogumise võistluse. Rakke õpilased võitsid väljaantud 20 auhinnast seitse. Selliseid tunnustusi pälviti pea igal aastal.

Vaieldamatuks teeneks kujunes kooli oma koduloomuuseumi rajamine. Selle tase ja materjalide rohkus ning unikaalsus äratasid tähelepanu õige laialdaselt. Aastakümneid hiljem sai kogutu aluseks praeguse Rakke muuseumi loomisel.

Õpetaja Joonuksi juhitud jalgsisuusa- ja jalgrattamatkad viisid õpilas paljudesse kohtadesse Eestimaa pinnal Korduvalt võideti üleeestilisi võistlusi osaleti kokkutulekutel.

Oma rikkalikke kogemusi jagas Helmut Joonuks artiklitena ajalehtedes ja erialaajakirjades, rääkis neist konverentsidel ja kokkutulekutel.

Oma jälje on mees maha jätnud ka luuletajana. Tollase Väike-Maarja gümnaasiumi õpilasajakirjas (!) ja vabariiklikus Õpilaslehes ilmus tema luuletusi karikatuure, ristsõnu jms. Säilinud on hulk luuletusi, karikatuure ja maale.

Seega – Helmut Joonuksi tegevus oli laiahaardeline ja mitmekülgne. Kindlasti väärib tema mälestus senisest enam jäädvustamist. Miks mitte anda Rakke muuseumile Helmut Joonuksi nimi, oli ta ju ise sellele alusepanija.